

Конституциер заштагъэр ильтэс 25-рэ хъугъэ

Адыгэ Республикаэм и Конституции загъэпсыгъэр ильэс 25-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхъыгъэ мэфэкл зэхахъэм АР-м и Лышхъэу Къумпыыл Мурат хэлэжьагь.

Іофтхъабзэм джашт фэдэу хэлэжьгаа
Адыгейим и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхъаматэу Владимир Нарожнэр, фе-
деральны инспектор шхъяаэу Сергей
Дрокиныр, Адыгейим иапэрэ Президентэу
Джарымэ Аслъан, АР-м и Къэралыгъо
упчлэжьгаа Тхъакущынэ Аслъан, АР-м и
Конституционнэ хъыкум итхъаматэу
Пыхъатыкъо Аскэр наамыкхари

итарихъкіе мәхъянәшхо зиңе Конститу-
циер заштагъэр ильэс 25-рә зәрәхъу-
рәмкәе къәзәрәугъоңгъәхәм къафәгу-
шыагъ. 1995-рә ильәсым гъэтхаләм и
10-м Закон Шъъяләр республикәм илә-
хүүгъе.

— Къэралыгъо хабзэм ыкъи чыпээзыгъэорышэжкыным яинститутхэр Конституцием ыгъэпытагъэх, республикам политическа ыкъи экономи-

ческэ зыпкынтыныгъэ рилхъагъ. Урысыем исубъект зэрэхъугъэм ильэнүкъо шхъаалэхэр ашт кыдырхэлжьтагъэх хуугъэ. Демократиер гъэспыгъэним, граждан обществэм хэхъоныгъэхэр ышынхэмкіэ амалышуухэр 1эк1эль хүунхэм, шыольрымкіэ мэхъанэшхо зинэ тофыгъохэр зэштохыгъэнхэм цыифхэр кыхэгъэлдэжжэгъэнхэм Конституциер фэо-

рышагъ, — къыуагъ Адыгеим и
Лыштыхъэ.

Конституцием ишапхъэхэр ыкIи иль-
ныхъю шьхъаIехэр яIэубытыпIэу ильэс
къес республикэм хэхъоныгъэхэр ышын-
хэм, пишьериль шьхъаIэм — Адыгир
ыпэкIэ лъыкIотэнэм анахъэу анаIэ
зэрэтетыр КъумпIыл Мурат къыхигъэ-
шигъи.

— Экономикээр гъэлтигээнным ыкли социальнэ лъэнүкъом хэхъоныгъэ ышынным афытгээлсыхъэгээ пшъэрыльхэр зэрифэшьуашэу зэшшотэхых, бизнес цыклик ыкли гуртыгым къэралыгъю ӏэпилэгту ягъэгтотыгъэнным, цыифхэм тишшуагъэ ядгээхийнм тыпиль.

(Излож. я. 2-ра и т.)

ШЬОЛЬЫР ГЬОГУХЭМ ЯГЬЭЦЭКІЭЖЫН ЛЬАГЬЭКІУАТЭ

Лъэпкъ проектэу «Щынэгъончъэ ыкъи шэпхъэшүхэм адиштэрэ автомобиль гъогухэр» зыфилорэр анахь дэгъоу зыгъецкіэрэ шъолырхэм Адыгеир ашыщ.

Іошшэнхэр щыригъэжьагъех. Джащ фэдэү
Мыекуапэ иурамэу Шэуджэнэм ыцлэ
зыхырэм изы Iахь изэтегъэпсыхъан
фежьагъ.

Мыш епхыгъэ юфыгъохэр псынкіэу зэшюхыгъэнхэм, аш фэгъэзэгъэ ведомствэхэм, къулыкъухэм явшъерильхэр зориацаш ушах ал энэхүүхэм дэлгэрээ

Адыгэ Республикаэм и Лышъхъэу Къум-
Пыл Мурат.

Зэрагъэнэфагъэмкэ, 2020-рэ иль эсүм
проектын иргэнээр 5000 мянган

Пшъэдэкыяжъеу ыхырэмкэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зиэ обществоу «БАК-Строй» зыфиорем псыхъоу Шхъэгушащ ыкыбъко шыло район шуклум п асклакши

гъогу тамыгъэхэр атырагъэуцощтых,
нэмүкіэу ашлэхтэйр бэ. Йоффшэнхэр зэклэ
мы ильээсүм гъэмафэм ыклем ехүүлэй
аухынхэй ары.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Адыгабзэр оржьынч!

Адыгейим икъэлэ гупчэ шіеныхъе юфтихъабзэу «Адыгэ диктант» зифиорэр ятлонэрэу щыкуагъ. Адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ я Мафэ ипэгъоклеу адигабзэкэ Дунэе диктантыр гъэтхапэм и б-м атхыгъ.

Юфтихъабзэм ишъярлы шхъялэр лъэпкыбзэм икъизэтгээнэжъын, нахыбэмэ зэрэгшаша ашоюгъо хууны ары.

Аш кішакло фехъугъех «Адыгэ Хасэр — Шэрджэс парламент», АР-м гъесэнгъэмрэ шіеныхъемрэ и Министерстве ёкы Адыгэ къэралыгъо университэтим адыгэ филологиекэ икафедрэ. Диктантыр чыплишм ашатхын амал ялагъ. Хабзэ зэрэхъугъеу, гупчэ шхъялэр Адыгэ къэралыгъо университэтим инаучнэ тхылъеджап, адрэхэр — ашъяр еджаплэм иконференц-запхэр.

Диктантыр зытхыгъехэр ясэнхъятхэмки, ныжъеу ялэмки зэтекихъ. Мыщ хэлэхъягъех министерств ыкы ведомствэ зэфэхъяфхэм, общественне движенихъям ялъикхэр, журналистхэр, кілэеэгъаджэхэр, тильэпкъэгъухеу юкыб къэралхэм къарыкъыжыгъехэр, ныбжъикъехэр ыкы зэкэ адигабзэр шу зыльэгъоу, зыгуке зыпблагъехэр.

Тхэныр рагъэжъягъ

Дунэе Шэрджэс Ассоциацием шіененфэгъе мафэм Къэбэртээ-Бэлъкъарым, Къэрэш-Шэрджэс, Темыр Осетием, Ставрополь краим, Ростов, тырку къалэу Дюзджэ адигабзэкэ диктантыр ашатхыгъ. Пешорыгъэшшэу къызэралыгъемкэ, ныбгырэ мин заулэ аш хэлэхъягъ. Диктантыр бзитукле атхыгъ — къэбэртэябзэки ыкы литературабзэкэ. Адыгейимкэ ныбгыри 150-м ехъу зишгъенгъэ зыуплъекунэу къеклонлагъэр.

Зэлъашэрэ адигэ тхаклоу Кіэрэшэ Тембот иповестэу «Шапсыгъэ пшъашь» зифиорэр щыщ пычыгъоу «Адыгэ шыур» атхынэу зэхэшаклохэм къыхахыгъэр. Диктантыр къеджагъех УФ-м изаслуженнэ артисткэу, Адыгейим инароднэ артисткэу Уджыху Марет, адигэ филологиекэ къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгейим» журналистэу, АР-м изаслуженнэ журналистэу Тэшь Светланэ.

Диктантыр сыхъатыр 3-м аублагъ. Ар къызэуихъыгъ Адыгэ къэралыгъо университетим филологиемрэ культурэмрэкэ ифакультет идеканэу Хамырзэко Нурут.

— Кіэрэшэ Тембот — адигэ литературам иклассик, ыбзэ баи, дахэ, къин. Іеплесэнгъе

Зэлъашэрэ адигэ тхаклоу Кіэрэшэ Тембот иповестэу «Шапсыгъэ пшъашь» зифиорэр щыщ пычыгъоу «Адыгэ шыур» атхынэу зэхэшаклохэм къыхахыгъэр.

ин юкъельэу адигэм ишыекъепсэукле къыриотыкыщыгъ. Кіэрэшэм итекст птхыныр юшлэхэп — бзэр дэгъоу пшён фае. Ареуштэу щыт нахь мышэми, чыпле заулхэм тадэлэхъягъыгъ, нахь тхыгъошу зэрэхъущим пае, — къыуагъ Хамырзэко Нурут.

ЕплъыкІхэр

Юфтихъабзэм хэлэхъягъемрэ зэрэхъяунэфыкыгъемкэ, тамыгъехэм яхгъеуон къин къащыхъу. Аш даклоу гүшүеухыгъе къыхъэ дэдхэу тлоу зэтэууты пшонгъоэр бэу къыхэфагъях. Сэ шхъекъе мафэ къэс адигабзэкэ сизэрэтхэрэ къыдыхэпльйтэмэ, чыпладэхэр зэрэстхыщ шыкъем сицыхъэ темилъеу къыхэкъигъ.

Адыгэ республикэ гимназиум адигабзэмрэ литература

Пешорыгъэшъеу къызэралытагъемкэ, Дунэе адигэ диктантыр ныбгырэ мин заулэ хэлэхъягъ. Бзитукле атхыгъ — къэбэртэябзэкэ икы литературабзэкэ. Адыгейимкэ ныбгыри 150-м ехъу зишгъенгъэ зыуплъекунэу къеклонлагъэр.

турэмрэкэ икъэлэгъаджэу Гъукэл Марет:

— Ильэситу хуугъеу мы юфтихъабзэм сигуалеу сыхэлажъ. Бзэм уфэлажъэ зыхъу-

кэлээгъаджэу къеклонлагъэр бэ. Мыгъэ къыхахыгъе текстыр, гъэреклорэм елтыгъэмэ, нахь хыльягъе, аш адигэ шыур нэм къыкыгъеуцу гъашгъоныгъ. Кіэрэшэ Тембот куоу елэбхэзэ, гум халкэу матхэ. Блэкыгъе ильэситу дэгъу дэдэу диктантыр зытхыгъехэм сащыгъ, джыри аш къыщысмыгъе илэнэу сэгүгъе.

Журналистэу Тэшь Светлан:

— Сэ шхъекъе мы хуугъэшагъэм уасц фэсэшши, сигуалеу сыхэлажъ. Бзэм икъизэтгээнэн, иххөнөнгъэ зэрэфэйорышээрэм даклоу, сыйхэнэу сыйтыскэ гупшишэ чыжъехэм сахехъэ, сиеджэгъу ильэхэр сигу къекыжыхъ. Сыкъеджэнэу сыйкырамыгъэблэгъягъэмэ, сэри сыхэлажъэштыгъ. Мэфиту ильэу текстыр къысатыгъ. Ильэс 30 хуугъеу Адыгэ телевидением юф зэрэшьисшээ, пчагъэрэ седжэхъягъ. Тамыгъехэр, нэмыкэ зэлпууплэхэр бэу хэтын. Стхынэу хуугъагъами, «тфы» къэсхынным сицыхъэ тельэп, — къыуагъ аш.

Адыгэ Республика мэдээлэл шіеныхъемрэкэ и Министерствэ иофишишэу МАМЫЙ Марет:

— Адыгэ диктантыр изэхэшэн пүнүгъэ-гъесэнгъэ мэхъянэ илэу сэлжытэ, — къелуватэ аш.

— Ныдэлэфыбзэм республикэм

мэхъянэ зэрэшьратырэр къиткэхъухэрэ ныбжыкІхэм альэгъун фае. Диктантыр ныбжыкабэ къызэреклонлагъэм тегъэгушхо. Мыщ фэдэ зэхахъехэм лъэпкыр зэфащ, языклиныгъе егъэпытэ.

Зэфэхъысыжъхэр

Юфтихъабзэу «Адыгэ диктантыр» икъеуххэр гъэтхапэм и 12-м къэнэфэштых. Ахэр адигэ филологиемрэ культурэмрэкэ факультетим ыкы Дунэе Шэрджэс Ассоциацием ясайхэм къарыхъащых. Шхъадж къыратыгъэ кодымкэ хэукъоныгъе пчагъеу хишигъахъягъэр, уасэу къыфашыгъе ыуплъекуужын илээгъыщ.

Шыгу къэдгээгъыжъын, икъье ильэситу зэхэшэжко купым зэргийнэфыгъеу, ныбгыри 167-м диктантыр атхыгъ. Дэгъу дэдэу тхагъэр 36-рэ. А пчагъэм шыщэу 7-р нахь къыхагъащыгъ. Зы хэукъоныгъе амышэу диктантыр ахэм атхыгъ.

Хэукъоныги хэзимышыхъа-гъеу ыкы анахь къабзэу диктантыр зытхыгъехэм журналистхэр, кілээгъаджэхэр ашыщых.

Адыгабзэм изэгъашэн, игъе-федэн чанэу хэлажьэхэрэм, зэнэкьюкъухэм гъэхъягъе ашызышихъэрэм тафэрэз. Мэхъянэ зиэ юфтихъабзэм нахь цыфыбэ хэлажъээ лъагъэктэнэу, нахь зырагъеушъомбгъунэу афэтэо.

Іашынэ Сусан.

Сурэхэр іашынэ Аслъан турихыгъэх.

АР-м хэгъэгу клоц IофхэмкIэ и Министерствэ къеты

Сакъыныгъэ къизхэжьугъаф

Автомобилхэр Іуамыфынхэм фэшI шIэгъэн фаехэр

Апэрапшэ автомобилыр къэгъэгъунэрэ сигнализациер ыкли рулыр бгээорышэн умын

лъэкъынэу механическэ пкыгъор («секреткэ» pelo) аш хэгъэгъуяуцох. Джаш фэдэу ахъщэу үйлмэл ельтигъэу автомобилын лъыпльэрэ спутник системэр хэбгъэуцомэ дэгүү. Гараж умынлэмэ, чэщым автомобилхэр къызщаагъэгъунхэрэ уцуулэл дэгээгъэуцомэ нахьышу. Оффисхэм ыкли банхэм ачтэй камерхэм шьущагъугы хьущтэл. Ахэм ахт пкыгъохэм члхээлэлээ закъор арь къагъэлгээхэр.

Машинэм шьукъызикикIэ двигателыр хэгъэнагъэу къешумыгъан. Джаш фэдэу тучаным е зыгъэлсэфылэ чылпэл шьукъагъэмэ, лункылбэр ыкли автомобилын идокументхэр зыдашьуштэх. Шьумашинэ Iуафыгъэмэ, псынкIэу полицием ителефон номерэу 02-мкIэ шьутеу.

Ялотерее къыхыгъэу араIозэ...

БзэджашIэр телефонимкIэ цыфым фытео (е СМС шыкъемкIэ макъэ регээлүү) ыкли осэ ин зиэ шүхъафттын е лотерее къыхыгъэу pelo. Шүхъафттын къээхыгъэу арь штэжкыннын пае ахъщэ ытын фаеу гъепцаклом ашт гургъяло (гүшүэлэл пае, ар Iеклэгъехъажыгъэним пае

тефэшт ахъщэр е хэбзэлахыр). АгапцIэрэм ар ышшошь мэхүн ыкли кыралогъэ счетым ахъщэ регъяхъэ. Аш ыруж зэкъодзаком зөгъэблыгъы.

Мыш фэдэ Iоф шүхъамыфэным пае шумышлэрэ горэ къышуфытеомэ, къышуилорэр шумышшошь шумыгъяхьу ыкли

хээрэ уц нэпцIыр къызищэфыгъэ бзэджашI купыр аубытгъэу pelo ыкли зэрэрахыгъэм фэшI компенсациер кыратыжынэу гургъяло. Аш пае хэбзэлахъэу ыкли къэралыгъо пошинау ашт тифэшт ахъщэр ытын фаеу pelo. Мыш фэдэ шыкъемкIэ нэжь-лужхэр агъеделэх, яхъщэ ашуатыгъу.

Фирмэ зэфэшхъафхэм яофышлэрэ къашагъэхъузэ гъепцаклохэм бзэджашIагъэхэр зэрэ-

афэшумыгъэцак. Гъепцаклох къышуфытеуагъэу шуегуцафэмэ, шудэмогуцыIуу телефоныр жууцэхъюсэж ыкли СМС-у къышуфатхыгъэм джэуап ешумытыгъу.

БАД-ХЭМ ЯПХЫГЪЭУ

Ильэс пчагъэу хууцэу зэкъодзаклохэр азы лъагъом тетхэу цыфхэр агапцIах. БзэджашIэр анах «зыфэшагъэхэр» нэжь-лужхэр арь.

Хэбзэухъумэко къулыкъум иофышэу ашуигъэшызэ гъепцаклох зынныбж хэкъотагъэм фытеошь, гъомылапхъэм халь-

хъэх. Шумышлэрэ цыфым зе- шумыгъэгъэдэл, шудэмогуцыI.

Административ- нэ хэукаоныгъэ зышыгъэхэм

Административнэ хэбзэгъэу- цугъэм къызэрэдильтэрэмкIэ, хабэр зыкууагъэм къытрыралхъэгъэ тазырэр мэфэ 60-м къыриубитэу ыпшынныжын фае. Ежь-ежырэу тазырэр а уахьтэм зимишыжкIэ, хыкум приставхэм шлокI имылэу къырагъэ- пшынныжышт.

Аш нэмийкIэу тазырэр игъом зеримыгшынжыгъэм фэшI фэдитлукI нахьыбэу админи-

стративнэ тазырэр (сомэ ми- нымынхын макIэ) арагъеты е чэц-зымэфэ 15-кIэ адми- нистративнэ хыанс тыралхъэ, е сыхват 15-кIэ шлокI имылэу Iоф шумэнэу агъенафе.

Шыгу къэтэгъэцкыжы, 2016-рэ ильэсийм щилэ мазэм и 1-м къышуялгарье администрив-

— цыфхэмкI щынагъоу ыкли гузэжьогъоу щит зекlyakIехэр шыбгъэзынхэ фае;

— Iофхъабзэхэр зыщыклохэрэ псэуальхэм ыкли агъе- федэхэрэ пкыгъохэм уафеса- къин фае;

— цыфхэм ыкли ахэм яфэо- фашIехэр зыгъэцакIехэрэ, Iофхъабзэм изэхэшаклохэм, пэшэ Iэнатлэм лутхэм, Iофхъа- бзэм изэхэшэнкI общественнэ рэхъатыгъэр къэзыухъумэхэрэ шхъэклифэ афшушын фае;

— Iофхъабзэр зыщырекло- кырэ уахьтэм машлор къэмь- гъэхъуягъэнимкI ёкли рэхъат- ныгъэр къэухъумэгъэнимкI хэбзэухъумэко къулыкъухэм къышуялгаре хабзэм тетэу жууцэлэнэу щит;

— зыныбж имыкъуягъэм альыпльэн щимылэу язакью къэшумыгъанэх;

нэ хэбзэукаоныгъэхэмкI УФ-м и Кодекс зэхжокынгъэу фашыгъэм къызэрэшилорэмкIэ, адми- нистративнэ тазырэр мэфэ 20-м къыкIоцI зыптыжкIэ, аш ызы- ныкюо къыпфагъэгъу.

Административнэ хэбзэукаоныгъэхэмкI УФ-м и Кодекс истатьяу 20.25-м ыкли тазырэр шапхъэу апльхэм зашыжкугъэ- гъозэнхэ шуульякIыщт АР-м хэгъэгүү клоцI IофхэмкIэ и Министерствэ исайт.

Цыфхэр бэу зыхэлэжъэхэрэ Iофхъабзэхэм уаззрашызекIон фаер:

— общественнэ рэхъатыгъэр уукюо хууцтэл;

— хууцхъафыкIыгъэ хэхыгъэ чылпэхэм шууиавтомобилхэр жууцэуцух;

— ошэ-дэмийшI Iоф къэхьюу цыфхэр агъекоцынхэ фаеу хъумэ, хэгъэтуу клоцI къулыкъум иофышэе ылорэм тетэу шуузэ- клонэу щит, рэхъатыгъэ зыхжкугъэл, егъэлыегъашуу Ѣынэнгъэ къызхэжъуяфэ хууцтэл.

Адыгэ Республиком ичыл- пэхэм цыфхэр бэу зыхэлэжъэхэрэ Iофхъабзэхэр ашыреклохъумэ общественнэ рэхъатыгъэр къэухъумэгъэнимкI хэбзэукаоныгъэ зэрхагъэу хууцэ- шлагъэхэм шуарихылга- гъэмэ, АР-м хэгъэгүү клоцI IофхэмкIэ и Министерствэ идежур- на часть иномерэу (8772) 59- 64-00-мкIэ е 02-мкIэ макъэ яжъугъэлун шуульякIыщт.

ФэIо-фаIэхэм ахагъэхъуагъ

Кавказ заповедникир шу зылъэгъухэу, аш ичыл- пэ зэфэшхъафхэр зээзгээльгэу зышоигъохэм гъэтхапэм и 5-м къыщегъэжъагъэу зы мазэрэ агъе- федэшьущт абонементхэр къащэфынхэ альякъишт. Аш фэдэ тхиль зээзгээгъотихъэрэм зэрэфахэм фэдизэр заповедникым ичылпэл дахэхэмрэ ичылюпс сауягъэтхэмрэ зэргээгъэгъунхэу фитынгъэ яэшт.

Кавказ биосфернэ заповедникым идиректор экологи гъесэнгъээрэ зеклонимрэкIэ игуадзэу Ольга Пеговам къызэриуагъэмкIэ, абонементхэр зэтэфыгъэх. Гүшүэлэм пае, хэшээ мэжжын, «Южные культуры» зыцэ паркыр ыкли псэушхъэхэр зыщыгъхэ эко-гупчэу «Лаура» зыфиорэм ялтынхэм билетым сомэ 2500-рэ лъатыщт. Ахэм ачыщэу зы къыхэпхым, сомэ 1500-рэ.

Краснэ полянэм щилэ объектхэм ачыщэу зы нахь пльэгъунэу уфэмынэм, сомэ 750-кIэ къэпщэфыре аборнементымкI заповедникым мазэрэ къыщылхъуван уфит. Ильэс псау бгээфедэшьущт абонементхэри Ѣылх, ахэм сомэ 3000 аяасэр.

Цыфым щилэ зытэхэгъэ абонементхэри фаехэм къащэфынхэ альякъишт. Ахэм заповедникым ичыгүхэр зыщыфаехэм къалтыхъуванхэ фитых пальзэу аборнементын ихагъэр къэсэфэ. Аш фэдэ абонементыр зыгъэфедэнэу Ѣытэр ар къэзыщэфыгъэ закъор арь.

Джаш фэдэу объект гъэшIэгъонхэр, зекло ыкли экскурсионнэ маршрутхэр зикласэхэр заповедникым хагъэхъуванхэм пае ахъщэу атыштыр тидэки Ѣызэфэдэ ашыгъ. Зынныбж икугъэхэм — сомэ 300, кIэлэцы- кхуухэ ильэс 7 — 14 зынныбжхэм соми 150-рэ,

ильэс 7 мыхъугъэхэмрэ хабзэм фитынгъэ къыз- фишихъэрэхэмрэ ахъщэ арагъэтыщт.

(Тикорр.).

Адыгеир къахэшыгъ

«ОНФ-м иныбжыкіәхэр» зыфиорэ купым маршруткөхэм яофтшэн епхыгъэ упльэкунхэр ригъеклокыгъ. Урысюем ишьольыр 76-мэ рейдхэр ашыкүаагъэх.

Къэлэ клоцым цыфхэр къышыщакырэ транспортим имызакьоу, къалэм дэкыхэрэр зэрээрыфгъухэр общественникхэм аупльэкүгъ.

Упльэкунхэм къизерагъэльэгъягъемкіе, шьольырхэр «нэфрыгъозэ шыкіәм» федэу къэнфыгъях. «Плыж лъэнкъом» хэфэгъэ субъектхэр зи-

общественнэ транспорт иофшаклэ уасэ «З»-м нахь маңкэ зыфагъэуцугъехэр ары, аш федэ шьольырхэр 25-рэ мэхъу. «Гъож лъэнкъом» дэгъухэр хэхъягъех, ахэр шьольыр 51-рэ. Дэгъу дэдэу алтытагъэр шьольыри 3, ахэр «уцышъом» хэфагъэх. Адыгейм Ѣыпсэухэрэм анахь баллыбэ къатыгъ: 4,4-рэ.

«ОНФ-м иныбжыкіәхэм» ясайт къизэрещатхыгъемкіе, упльэкунхэр яхьитоу гошыгъягъэх: общественнэ транспортым иофшаклэ упльэкүгъэныр; цыфхэм яеплыккэ къеуцуплэхэм ыкли социалнэ хытухэм защищыгъэгъозэгъенир.

Общественнэ транспортры зыгъэфедэрэ нэбгыре мини 5-мэ яеплыккіе зэфхысыжъях ашыгъях. Анахьбэу балли 5 афагъэуцунэ Ѣытгъэр. Урысюем ишьольырхэм ашыщ зыми балли 4,5-м нахьбэ къыхыгъяп. Анахь къэх дэгъу къэзигъэлъэгъягъэр Адыгеир ары — 4,4-рэ, Мордовиет ыкли Сахалин хэкум — 4.

Зэфхысыжъях къэралтыгъо хэбзэ къулыкъухэм алтыгъэсигъях.

«Упльэкунхэм пшъериль шъхьаїу ялагъэр — юфигъоу Ѣылхэм къихгъэштигъянхэр ыкли ахэм ядэгъэзыжъинкіе унашьохэр штэгъэнхэр. Предложениехэр дгъэхъазырыгъях. Гушилэм пае, къеуцуплэхэм язытет мытэрэзэу е ахэр Ѣымыаххэу цыфхэм къаомэ, общественнэ транспортры къизущуцщыр зы шапхъэм тетэу шыгъэнхэр. Зэрэзкохэрэм ыпкэ зэратьшт системэм (кар-

точкэкіе атыним) фэгъэхыгъэхэзэ шъхьаїу цыфхэм къаомэ, автобусхэр зиэ пстэуми ар аяцаклэрэп. Юфигъоу зэшохыгъэхэзэ шъхьаїу цыфхэм къаомэ, общественнэ транспортры къизущуцщыр зы шапхъэм тетэу шыгъэнхэр», — «ОНФ-м иныбжыкіәхэр» зыфиорэ купым ишаа Игорь Кастиюевич пресс-зэлукэм къышыуагъ.

Сурэтхэр іашынэ Аслын тырихыгъэх.

ШЭЖЬЫМ ИГЪОГУ

«Адыгэ макъэм» иредакции Мыекъуапэ Ѣыпсэурэ пенсионерэу Стлашыу Аслын зыкыфигъэзагъ. Теуцожь районим ит къудажэу Пэнэжыкъуае саугъэт цыклоу къышагъотыгъэр хабзэм диштэу тхыгъэнэм фэшамалэу Ѣылхэм аш рихылтагъэхеу ыуж ит. Юфим епхыгъэ къулыкъу пстэуми тигъэзет инэкубгъохэмкіе аш зафегъазэ ар нахь псынкіеу зэшохыгъэ хууним фэш.

Хэзэгү зэошхом ильэхан Пэнэжыкъуае шхъафит ашыжызэ къоджэдэс партизанхеу аукыгъэхэм мы саугъэтэйр афагъэуцугъагъ. Миш тетхэгъэ

лъэкуцацэхэм ежь Аслын яти ахэт: Стлашыу Шъалих Амзанэ ыкку (1905-рэ), іашынэ Ахыир Цыкыуныбэ ыкку (1922-рэ), Хъанэхъохъо Гъусэрыкъу Лыхъо

ыкку (1905-рэ), Цундышк Хъис Ибрахимэ ыкку (1878-рэ), Батырж Ахыир Былау ыкку (1881-рэ), Тыгъуж Саусэрыкъу Нашэ ыкку (1910-рэ).

— Сэ сзыфаар мы саугъэт цыклоу зыфагъэуцугъэ партизанхэм лыхъужынгъэу зэрхъагъэм шхъащэ фашыныр, яшэжь мыкодыныр ыкли зэрифшъушаа адрэ саугъэтхэм зэралыгъэхэрэм федэу анаэ тирагъэтинэу ары, — къыуагъ Стлашыу Аслын. — Миш зэрэшьиэр зышлэрэ къоджэдэсхэу ар зыгъэкабзэхэрэм «тхыашуеъэлсэу» ясэло. Арэущтэу щит нахь мышеми, хабзэм диштэу саугъэтэйр тхыгъэ зыхынкіе, игъеклотыгъэ гъэцэклэжынхэр рагшылэштыгъэ ыкли гъэ

къэс саугъэтхэр къаклухъэхэзэ къэгъагъэхэр зэраторалхъэрэм федэу мыри къагъэнэштэп. Зыфагъэуцугъэ партизанхэм яхылхэм зашлэки къеклэштих.

Тыгъуж Стлашыу Аслын тирагъэтинэу ар зышлэрэ къоджэдэсхэу ар зыгъэкабзэхэрэм «тхыашуеъэлсэу» ясэло. Арэущтэу щит нахь мышеми, хабзэм диштэу саугъэтэйр тхыгъэ зыхынкіе, игъеклотыгъэ гъэцэклэжынхэр рагшылэштыгъэ ыкли гъэ

Гъэцкіэжынхэм ауж

Лъэпкъ проектэу «Культу-
рэм» къыдыхэлтыгъау аш пэ-

люхьашт сомэ миллион 25,6-рэ
къатлупшыгъ.

А мылькумкіе унашхъэр,
шхъангупчъехэр, пчэхэр ыкли

Теуцожь районимкіе къудажэу Очэпши дэт культурэм и Унэ гъэцкіэжынхэм ауцхэр зырашылэхэ нэуж мэфэкл шыкіәм тетэу гъэтхапэм и 4-м къизэуахыгъыгъ.

Джэхашъохэр зэблахъугъэх, ыклоц ишыкіэгъэ юфшэнхэр агъэцкагъэх, мэшю мэкъэгъэум, видеолыгъэлэнэм ясистемэхэр хагъэуцугъэх, электролиниер агъэкіэжыгъ, газыр ращаагъ, сценэр иклерыкъу агъэпсыжыгъ, чэхъаплэхэр «Іэрыфэгъу Ѣылакіәм» диштэу ашыгъэх, шагур агъэкіэрэкагъ.

Культурэм и Унэ 1979-рэ ильэсэм совхозуу «Псэкъупсэ» имылькукіе ашыгъагъ. Джаш

къышегъэжыгъау гъэцкіэжынхэр рагшылэштих.

Непэ культурэм и Унэ лъэныкъо зэфшхъафхэмкіе клуб 13 Ѣызэхшагъ, ахэм нэбгыри 155-рэ ахэт. Къэшокло купэу «Хъаклупаш» зыфиорэм Ѣылхэм «образцовэр», театральнэ купэу «Хъаклупаш» «народнэр» ахы. Аш итвически купхэр республикэ ыкли район юфхъабзэхэм ахэлажъэх.

Нэкүбгъор зыгъэхъазырыгъэр іашынэ Сусан.

ТхылъыкIехэр

Гукъэкъыжь шIагъохэм сахищагъ

ТхылъыкIэу кысIеkIэхъагъэм гукъэкъыжь шIагъохэм сахищагъ. Я 70 — 80-рэ ильэсхэр гъесэнгъэм анахь зызыщиушомбугъэ лъэхъанэу щытыгъ. Джы амалэу щыIехэм афэдэ щымыIагъеми, ныбжыкIэу еджапIэм чIэсхэм янахъыбэр егугъузэ еджэштыгъ.

«О узэрехъун щыIэп, колхозым укъыхэнэшт» кIэлэгъаджэм кыуылоныр шхъяекошхуагъ. Хэкум иеджапIехэм къачIэкъирэм аащыбэр ашшэрэ еджапIехэм ачахъэштыгъ.

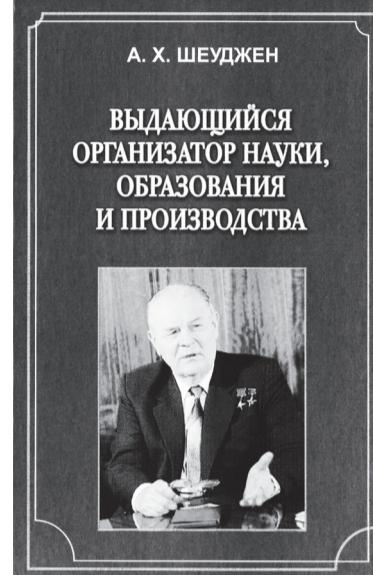
Адыгейим имэкъумэш хъызмет, ипромышленность зыкыIэтыннымкIэ мэхъанэшко яагъ Краснодар дэт ашшэрэ еджапIехэм. Политехническэ институтыр, медицинэ институтыр, анахьэу бэу зычахъэштыгъэхэр Кубанске мэкъумэш институтыр, Убайнэу ишыкIэгъагъэп, чэмыйшым икIэлиши а зы уахътэм ашшэрэ еджапIехэм аш-джэнэх алъекъиштгъагъ.

Сабынтиф зэрэс унагъом щышэу 3-р егъеджэгошугъэп, ау ныбжыкIехэр аащыгъими езэгъыштыгъэх, стипендие къахъынам пылтыгъэх, ны-тыхэм яамали къагурыоштыгъ. ЗэкIэми анахь мэхъанэ зиагъэр гутъэр ары, еджэнир къауухы-мэ, юфшIэн зэрэгхэтоштым яцихъэ тельтигъ, ащ ящыIэнгъэ нахьышу зеришьштым егу-пшишьштыгъэх. А лъэхъаным къэралыгъом иль идеологиер митэрэзыгъэу непэ аломи, а

ильэсхэм гъесэнгъэм иофлъешэу хэгъэгум зышиушомбугъуагъ.

Адыгэ къуаджэхэм къадэ-кIыгъэ нэбгырэ шъэ пчагъэ Краснодар дэт мэкъумэш институтым щеджагъэх, къауухыгъ. Къэзыухыгъэхэм къахэкIыгъэх еджэнир лъызыгъэхуатэхи, мы еджапIэм щыригъэджэнху къычэнагъэхери. Ахэм аащы Шэуджэн Асхад. Ар непэ Краснодар краим имызакью, Урысыеми щызэльашIэрэ шIеныгъэлэжь-агрохимик, биологии шIеныгъэхэмкIэ доктор, Урысые академиим иакадемик, Урысые Федерации, Пшызэ шIольыр ыкы Адыгейим наукэхэмкIэ яаслужене юфшIешху.

Ау Асхад ишIенгъэ мэкъумэш наукаим къызыцуурэп, ар публицист Iепэлас, адигэ лъэпкым итариих фэгъэхыгъэ юфшIэхъэшко, нымыкI авторхэри игъусэхэу, къыдигъэкъыгъ, томиш хүрэе юфшIагъэу къэралыгъо пащэу Сталиним фэгъэхыгъэри ащ ытхыгъ. Джыри мы мафэхэм шIеныгъэлэжым тхыльыкIэ къыдигъэкъыгъ. Ар наукаим, гъесэнгъэм ыкы про-

изводствэм язэхэшцкю Iазэу, ильэс 37-рэ Пшызэ шIольыр мэкъумэш институтым иректорыгъэу Иван Трубилиным ехыллагъ. Социалистическэ юфшIенным и Лыыхуажъэу, Пшызэ шIольыр юфшIеннымкIэ и Лыыхуажъэу, медалэу «Адыгейим и Щытхуазехъ» зыфиорэр къызыгъэшшошэгъэ къэралыгъо ыкы общественне юфшIэм ишIенгъэгъэ тогу авторыр къытегущи. Иван Трубилиныр зышIештгъэгъэ цыфхэм, анахьэу юфшIэхъуэх, ягуукихъэм тхыльыр къагъэбаагъ, сурэт зэфэшхъафхэм къагъэкIэрэ-кагъ.

Я 70 — 80-рэ ильэсхэм Краснодар итыгъэхъохъэпIэльянкыро мэкъумэш институтым епхыгъэ учхозым чыпэ-

шко щиубытыштыгъ. Ильэс къэзиниушомбугъузэ, ар нахь зэтэгъэпсихъагъэ хуугъэ. Я 80-рэ ильэсхэм къэлэ цыкIум зы троллейбус институтым екүштыгъэр, трамваир нэсыпещтыгъэп. Студентэу къэлэ гупчэм къэкIуагъэхэр аужырэ троллейбусым къышмынэнхэм ренэу пылыгъэх. Джы къалэм зиушомбугъузэ, еджапIэр къэлэ гузэгу хуужыгъэ.

Пшызэ шIольыр аграрнэ университетыр непэ анахь еджэ-пIэжхэм аащы. Ащ итариих 1918-рэ ильэсым имэкъуогу мазэ къышежкэ. Апэ къызызэуахым ащ кIэлэгъэдже 50 чIэтигъ, ахэм аащыу 14-р профессорыгъ, 17-р доцентыгъ. 1972-рэ ильэсым еджапIэм факультети 10 илагъэмэ, 2007-рэ ильэсым а пчагъэр 25-м нэсигъагъ. Непэ университетым студент 18000-м еху щеджэ. Ахэр нэбгырэ 1100-мэ рагъаджэ. Нэбгырэ 780-м ехуумэ ученэ степень яI, ахэм аащыу ятфэнэрэ пэпчэ шIеныгъэхэмкIэ доктор.

Тхъэм къыритьгъэ акылымрэ зэхээн юфшIенным хэшькышишо зэрэфыриIэмрэ яшуагъэ ильэс 31-рэ нахь зымынхыбж Иван Трубилиныр крайисполкомым итхаматэу хадзыгъагъ, ыпэкли үүжүкIи ащ фэдэу ныбжыкIэ дээд а IэнатIэр зымыгъэцкIагъэп. Пшызэ шIольыр мэкъумэш институтым пащэ зыфашиими ректорхэм зэкIэми анахь ныбжыкIагъ. Ар дэгъоу зышIештгъэхэм къызэралорэмкIэ, ыпэкли пльэн зылъекъирэ цыфхэм. Ащ ишIуагъэкIэ Уры-

съем я 90-рэ ильэсхэм зэхъокыныгъэу щихъуугъэхэм университетыр чIэнагъэ ымышIеу ахищын ылъэкIыгъ.

Иван Трубилиныр ректор IэнатIэм Iухынам ыпэкли, ыпшэекIэ къызэрэштыгъуагъэу, депутатхэм якрай Совет игъэцэкIэкло комитет итхамэтагь, еланэ мэкъу-мэшымкIэ край гъёорышапIэм ипэшагъ, нымыкI пэшэ IэнатIехэри ыгъэцкIагъэх. Трубилиныр иоофшIэнкIэ къылэжьыгъэу орден ыкIи медаль пчагъэхэр илэх, щытхуцIэхэр бэу къыфагъэшшошагъэх.

БлэкIыгъэр пшымыгъуупшэнр, непэрэ мафэмкIэ ушыIэнр ыкIи ыпэкли упльэнр — джа лъэныкIуишир къыдилтытээ, ащ иоофшIэн зэхищэштыгъ. Ары зипэшэ университетыр ашшэрэ еджапIехэмкIэ аперэу зыкIыщтыгъэр.

Николай Вавиловым игуущи. Iэнэу «ЩыIенгъэр кIако — упсынкIэн фае» зыфлохэрэр Трубилиныр пэблэгъагъэх, ахэм ямехъанэ дэгъоу къыгурьоштыгъ.

Тхъльтым къыдэхъагъэх профессорхэу Т. С. НэпшIэнкIум, Л. М. Онищенкэм, А. И. Родионовым, А. А. Хыагуурым, Б. З. Тутарышым, А. К. Тхакууцинэм, нымыкI къэралыгъо ыкIи партийэ юфшIэхэм ягуу-къэкIыжъхэр.

Мэкъумэш институтым щеджагъэхэми, щемиджагъэхэу тхыльыр къызтегущи. Ашшыгъэшэгъонэу еджэнхэм къытшошы.

СИХЪУ Гоощнагъу.

Процент 26-кIэ нахьыбэу

Шэм хэшыкIыгъэ гъомылапхъэхэр къыдэзыгъэкIырэ хызметшапIехэм 2019-рэ ильэсым къуаеу е ар зыхэлъэу тонн мин 17,2-рэ къагъэхъазырыгъ. Ар, 2018-рэ ильэсым егъэшшагъэмэ, процент 26-кIэ нахьыб.

Ащ фэдэ хэхъоныгъэхэр ашынхэмкIэ къэралыгъо Iепи-Іэгъум ишIуагъэ лъэшэу къызэрэкIуагъэр АР-м и Лышихъеу КъумпIыл Мурат инстаграм нэкIубо къышыхигъэштыгъ.

«Фермерэу адигэ къуаер зыхашыкIытшэрэ къэшакIэ зыфхъуэрэ пстэумэ адедгъэштэнэу ты-хъазыр» — къытхыгъ ащ.

Шэуджэн районым ибылымэхъо хызметшапIэу Элбэшэ Аслын зипашэр щысэу къытхыгъ. Ильэситуке узекIэбэжжымэ сомэ миллионы 2-рэ мин 500-рэ ащ грантэу къызэрератыгъэм ишIуагъэкIэ ще-

къэзытырэ былымышхъэ пшы пчагъэ ыкIи оборудование и ишIуагъэр ышшфыгъэх. Ильэсэу икыгъэм ще тонни 131-м еху къуугъоигъ. Ар щэм хэшыкIыгъэ гъомылапхъэхэр къэзытырэ завдуу районым итим Iакийгъагъ.

Шыгуу къэдгъэкIыжын, Брянскэ хэкум ит хызметшапIэу ЗАО-у «Умалат» зыфиорэм товарым ар къызашыкIыгъэ чыпэлем ыцIе етыгъэним фэгъэхыгъэх тхыльэу УФ-м мэкъу-мэшымкIэ и Министерствэ Адыгейим икьошхэм къаритыгъэхэр хэбзэгъэу цугъэм димыштэхэу ылъытэн-

мир» (ащ щэпIэ зэхэтэу «Мираторгыр» ыыгыгъ) ыкIи ЗАО-у «Умалат» зыфаюхэрэр ары. «Умалатым» иоф Брянскэ хэкум ихыкум хэпльэнэу фагъэзжыгъигъ.

2018-рэ ильэсым УФ-м и Ашшэрэ Хыкум адигэ къуаеу епхыгъэ юфым хаплы, Адыгейим ихызметшапIехэм анэмкIи ар зымы къыдигъэкIын фимытэу рихъуагъагъ. Ару ѿтими, 2019-рэ ильэсым игъэтхэпIэ мазэ Брянскэ хэкум ихыкум компанийне «Умалатым» адигэ къуае къышын фитэу, ащ Адыгейим икьошхэм яфитынгъэхэр ымьукъохэу ылъытагь. А ильэс дээд имэкъуогу мазэ интеллектуальнэ фитынгъэхэмкIэ хыкумым ащ хэпльэжы, Брянскэ хэкум ихыкум рихъуагъэхэр митэрээзэу ылъытагь, Адыгейим ихызметшапIехэм къакъоу-цааг.

Мы уахътэм пстэумкIи хызметшапIэпIи 9 адигэ къуаер къыдигъэкIынэу фитынгъэзэгъагъ. Ахэр зэкIэри Адыгэ Республикин итых.

УПЛЬЭКЛУНХЭР ЛЬАГЬЭКЛУАТЭХ

Гухэль гъэнэфагъэ зилэ программэй «Реформа контролльной и надзорной деятельности» зыфиором ипроект хэхьэу мыш фэдэ зэхэсигъохэм цыиф жуугъэхэр къыхагъэлажьэх.

Проектын имэхъанэр цыфым ищынныгъэрэ ипсауныгъэрэ зээрарэу къафахырыр нахь макэ шыгъэныр, упльэклун-лыпплэн иофшэныр нахь дэгью зэхэцгээныр, бизнесым пыльхэм ашшье иль административнэ пшъедектижьыр нахь макэ шыгъэныр, нэмийкхэри.

Иофхтхабзэм тхъаметагъор щызэрихъагь монополилем пэшүеклөгъэнмкэ федеральна къулыкъум иофшэныр зыфытегъэпсыхъяр ахэм къыдагъэкырэ товархэр, агъецкээрэ фэло-фашэхэр къызлэкэгъэхъэгъэнмкэ зэкэми зэфедэ амал яиеныр ары. Гъэорышланпэй ипашэу Хъа-

зыгъэорышланжын къулыкъум, сатыу иофшэныр пыльхэм ыкыл АР-м иобществене организациехэм ялтыклохэр, нэмийкхэри зэшлэхэгъэнхэм лыпплэгъэныр 2019-рэ ильэсэу икыгъэм Гъэорышланпэй ипшэриль шхъэлагь. Джаш фэдэу монополилем пэшүеклөгъэнмкэ федэральнэ къулыкъум естествене монополилем иофшэнэрэм гъунэ льефы. А иофшэныр зыфытегъэпсыхъяр ахэм къыдагъэкырэ товаровхэр, агъецкээрэ фэло-фашэхэр къызлэкэгъэхъэгъэнмкэ зэкэми зэфедэ амал яиеныр ары.

Гъэорышланпэй ипашэу Хъа- пэкэ Аслын къызэриуагъэмкэ, Гъэорышланпэй анахьэу ынаэ зытыргэтигъэр унэе предпринимательхэм, хызметшланпэхэм ядэо тхылхэм ахэлгэгъэнхэм ыкыл зэхэфагъэнхэр ары. Джаш фэдэу республикэм иэкономикэ хэхъоныгъэхэр ышынхэмкэ зиягъэ къэктэрэ, зэнэхъокуу шыкыр эхэзэгъэуцугъэр укъуагъэ зэрхэгъэр, аукционхэм язэхэшэнкэ зэзэгъынныгъэхэр зэрэвкууагъэр, рекламиэм икье-гэктокынкэ хэу-къоногъэхэр къызэрхагъэштэхэр, нэмийкхэри. Мы лъэнхэхэмкэ хэу-къоногъэхэр зэгъэзэжыгъэхэм яшшэрильхэр шуагъэ къытэу зэшлэхынхэм мэхъанэшко ратыгь.

2019-рэ ильэсэй юридическе ыкыл физическе лицэхэм ядэо тхыл 388-рэ къулыкъум къылэхъягъэр. Административнэ пшъедектижь зэрарагъэхьштимкэ унэшю 282-рэ ашыгь. Сомэ миллиони 4-м ехъурэ тазырэри къарагъэтижьыгь.

Хабзэр зыщыбгъэфедэн пльэклишт практикэм 2019-рэ ильэсэй изэфэхысыжъхэм зыщатегушыгъэхэ зэхэсигъо монополилем пэшүеклөгъэнмкэ федэральнэ къулыкъум АР-мкэ и Гъэорышланпэ Ѣыкгуагь.

Монополилем пэшүеклорэ хэбзэгъэуцугъэр зерагъэцаклэрэм ыльэнхыкъокэ Гъэорышланпэй блэкигъэ ильэсэй упльэклун 65-рэ зэхищагь. Монополилем пэшүеклорэ хэбзэгъэуцугъэр аукъуагъэу иофшлэпли 122-мэялофшэн къызэтигъэрэуцугъэр.

Хэукунонгъэ анахь инэу къыхагъэшхэрэм ашшых сатыум ыльэнхыкъокэ хэбзэгъэуцугъэр укъуагъэ зэрхэгъэр, аукционхэм язэхэшэнкэ зэзэгъынныгъэхэр зэрэвкууагъэр, рекламиэм икье-гэктокынкэ хэу-къоногъэхэр къызэрхагъэштэхэр, нэмийкхэри. Мы лъэнхэхэмкэ хэу-къоногъэхэр зэгъэзэжыгъэхэр дэгъэзэжыгъэхэмкэ унашшохэр ашыгъэх.

УФ-м и Правительствэ иунашыкъокэ 2020-рэ ильэсэй мэзаем къызегъэжыгъэрэ АР-м иофшызышлэрэ аптекэхэм аашэрэ медицинэ маскэхэм ауасэ зыфедизир ауплэхкы. Гъэтхапэм и 2-м ехъулэу къаэлэхъэгъэ къэбарымкэ мыш фэдэ маскэхэм уасэу яэр соми 7-м ехъурэп. Тапэки упльэклунхэр лягъэктэштэх.

КИАРЭ Фатим.

АДЫГЭ КЪЭЛУАКЛЭХЭР

Арба — ку
Аркан — щылбыр, аркын
Арканщик — аркынау
Бич — къамыщыху
Боковая стенка повозки — ку-шьобэц (кушьом ышхъягъкэ рыхкэ-ре пхъэ хъурзэ гъуму)
Войсковая телега, подвода — дээзку
Воз — кухъэ
Двуколка — щэрхэхиту зыкэтижь
Донце стремени — лъэрэгычы
Дробина — кушьо (кум ыгъуи-тукэ къыготхэ пхъэ зэхэцгэхээр е пхъэмбгү зэйкхээр)
Дроги — коу кушьо зытемытыр
Дрожки — ку псынкы
Дышло подводы — купэгъу
Дышло, прикрепленное к плугу для того, чтобы запрячь четверку быков, лошадей — бэшэу
Жокей — шыкъэгъач
Ездок (всадник) — шыу
Задний вязок подводы — кукэлүль
Задняя часть подводы — кукэ
Запряженная подвода — кузэкэлт
Извозчик — шыкуа
Кавалерия — шыудз
Карета — кушхээрыхъошу

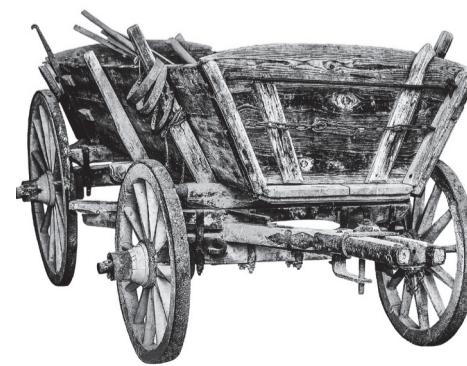

Катаур — онэгупс
Кибитка — кушхээрыхъу
Кнутовище — къамыщыкы
Колесо — щэрхэх
Колья — кульэуж
Коломазь — күшүиф
Коляска — күрэжийл, кушхээрыхъу
Коновязь — шышлолу
Конюшня — шэц
Коренник — шызэкъокум клашлэрэ шыр, шиш зыкэшлэгъэм азыфагу ит шыр
Ленчик — онэпкы
Лука — онэкъуап
Маленькое седло, устанавливаемое между передними быками во время пахоты для подростка, погоняющего быков — кушъеуан
Навес — кощ (кухэр зычлэт бгъагь)
Надставка над оставом дробины — кушьоджан
Недоуздок — нахъут
Оглобля — шызэкъокум икупэгъу пхъеныхыу
Остов дробины — кушьопкы
Ось подводы — кульэмидж
Пахва — шыкэлэль
Передний вязок — купэууль
Передняя часть подводы — куплэ
Плеть — къамыш
Повод — шхомлакэ, лупл
Повод недоуздка — нэхъутэкл
Подвода, телега — ку
Подкова — нал
Подпруга — ныбэпх
Потник — клаээ, шыклаэз
Пристяжной — бгъурыш
Притыка — тэмапкь (цум бжъыр зытыралхъэкэ пхъэ е гъучи бэшэу бжъы пакэм рагъачэрэр)

Путлище — лъэрэгыпс
Седельная подушка — онэгушхъант

Седельник — онэш
Седло — уан
Серебряные или другие украшения на поясе, сбруе — пенд
Сплица — күцэ
Средняя часть колеса подводы, где проходит ось — кутакъэ
Стремя — лъэрэгь
Тачка — күлэрыш
Телега — ку

Тент для подводы — кушхээрыхъу

Тормоз — кульэшьу
Треножные пути — щэлъахъ
Удила — шхолу
Уздечка — шхо
Чека — купэлун
Чепрак — джэрыш
Шина колес подводы — кульэгү
Шкворень — гургээ (куплээм, кульэмиджим егъэчэхъигъэ гъучи)
Шлея — шъоблагь, шъоджан, шъоблэр
Ярмо — бжъы

Хырхыхъэхэр

Бзэрбзэу бзэмийу. (**Пэсэрэ кужь**).
Зымакъэ пшыналъэу зылъакъо кэраорэр. (**Пэсэрэ кужь**).

Зышхъэ гъуплэ зыльэ цыурэ. (**Щэрхъ**).

Зэкэлэ рэбланэ, унэ блынным едзыгь. (**Уанэ**).

Чэщи мафи унэ имыхъэу пыхъэу къэзыкъуухь. (**Пэсэрэ кужь**).

Гущылэхъэхэр

Куми гъукэлэ дагъэ ѡафэ.
Кур амынэкэлэу цум зигъэлсэ-фырэр.
Кур зыщыкъутэрэм Ѣашыгъы.
Курэ жэрэ зэклахъэ.
Цугъожыр къураш, кур зезыщэрэр гургъ, ныбэр зымыгъэгъырэр хъалыгъу.

Искусствэмрэ щыIэныгъэмрэ

ГурыIогъошIум узыIэпешэ

Адыгэ Республикаем культурамкэ и Министерства исурэт къэгъэлъэгъуапэ зэхахьэу щыIагъэм хбзэ къулыкъушэхэр, сурэтышхэр, студентхэр, нэмыхкхэри хэлэжьагъэх. Министерствэм иотдел ипащэу Шэуджэн Бэлэ, сурэт къэгъэлъэгъуапэм итхаматэу Бырсыр Абдулах, фэшхъафхэм къалуагъ искуствэм пыщагъэхэм ялошшэгыи 100-м нахьыбэ къизэрэгъэлъэхэр. Темир Кавказым, Кыблэм ясурэтышхэу Ф. Пэттыуащэм, А. Бырсырым, Э. Овчаренкэм, П. Амасяян, М. Тыгъу-

жым, Г. Абрэджым, С. Цэим, нэмыхкхэм ятвorchествэ гурилошошу, узыIепашэ.

Адыгэим инародэ артисткэй Шъэожъ Розэ сурэтным дахэй къышэлъагъо. «Нэнэжъре пхорэлъфхэмрэ» зыфиорэр, шханыгъупчэм дэж щыт пшъашэм исурэт, фэшхъафхэри гум къегущыиыхы. Гыбызэ оредэу «Адыгифыр» зыфаусыгъе пшъашэр, шыур лъэгъупхъэх. Сурэтным уеплъизэ пшъашшэ ишгъэм тхъамыкъагъоу къехъулъагъэм, калэм гумэкл-гупшисэу къеклъэм, ныбжыкхэм апашхъэ

Бэзильфыгъэр художественнэ творчествэм зэрэхэшагъэм фэгъэхыгъэ къэгъэлъэгъон Мыекъуапэ къышызэуахыгъ.

Щыт шыр епэгъоххэу къышэрэпльэрэм гур агъэрэхьатырэп.

Гушуагъо зыхэль сурэтхэри къагъэлъагъо. Цэй Сайдэ илэшшагъэхэр гум къегущыиыхы. «ЩыIэныгъэм хэслэгъорэр сурэтхэмкэ къесуатэ сшоигъу», — къитиуагъ Цэй Сайдэ.

Хуульфыгъэр, шүлтэгъур, зэгъэшнхэр. Ахэри щыIэныгъэм къыхэхыгъэх. Бырсыр Абдулах тизэдэгущиэгъу къышыгъэшыгъ къесуатэ сурэтхэм искуствэр къышызэргэбайарэр. Гушыкхэм къэплон умылъэкъирэр сурэтным къышыгъэзэгъонэу амалхэр къышызэргэбъотыххэр искуствэ шылпкээм къигбуургэяло.

Сурэтыш-модельер цэрыгоу Стлашыу Юрэ ныбжыкхэм гүшшиэгъу зафэхьум, искуствэм ляяуххэр зэрэзэфишэхэрэм ехылэгъэ къэбархэр къилотагъэх.

Гъэтхапэм и 14-м къэгъэлъэгъоныр зэфашыжьыщт. Зэхэшакхэм искуствэр зышогъэшшэгъонхэр къэгъэлъэгъоным рагъэблагъэх.

Баскетбол. Суперлигэм ия 2-рэ куп

Хырыхыхъэ зэIукIэгъухэр

Зезыщагъэхэр: А. Андреев — Пятигорск, М. Шмидт — Волгоград, В. Газарянц — Краснодар.

«Динамо-МГТУ»: Фещенко — 29, Александров — 11, Гапошин — 8, Абызов — 8, Кочнев — 15, Суслов — 9, Мелютин — 2, Майгород, Еремин — 14.

«Тамбовы» къыхэшыгъэхэр: Гладышев — 15, Абдулбасиров — 13, Кривых — 10, Загретдинов — 10.

Очкоуиш дэгъуу 7-м щыщэу 5-р И. Фещенкэм хъагъэм ридэгъ, зэукиэгъум щысэшу къышгъэлъэгъуагъ. Ешэгъур аухы-

нымкэ такыкыи 10 къэнагъэу «Тамбовы» «Динамэм» ыпэ итгъэми, тиспортсменхэм теклонигъэр къыдахын альэкъигъ. Очко 31-рэ аужыре едзигъом къышэрахыгъэр бгъэшшэгъонэу щыт.

Ятлонэрэ ешIэгъур

«Динамо-МГТУ» — «Тамбов» — 79:91 (26:23, 23:18, 9:25, 21:25).

«Динамо»: Фещенко — 6, Александров — 10, Гапошин — 23, Абызов — 6, Кочнев — 18, Суслов — 2, Мелютин — 11, Майгород — 3.

«Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — «Тамбов» Тамбов хэку — 96:87 (20:23, 19:20, 26:25, 31:19).

Гъэтхапэм и 8-м республикэ спорт Унэшхоу «Ошутенэм» щызэдешшагъэх.

Пчыагъэр зэрэлъикуатэрэмкэ теклонигъэр къыдээзыхыщтэр къэпшэнэу щытыгъэп: 0:6, 2:12, 14:14, 26:23, 36:30. Ящэнэрэ едзигъор тиешшакхэм зылэклигъэшыгъ. «Тамбовы» талэ ишьыгъ. А. Гапошиным, И. Александровым очкоуи 3 дэгъохэр дэгъоу агъэцакх, хъагъэм югуор радээ. Хурдканэм ычIэгъ пхашэу щэбанэх Ю. Кочневыр, А. Милютинир. Пчыагъэр 52:52 хъугъэ, ау икэрыкхэм «Тамбовы» «Динамэм» ыпэ ишьыгъ. Р. Абдулбасировым, Р. Загретдиновым, И. Гавриловым, нэмыхкхэм хурдканэм югуор радээ, пчыагъэр тифедээ — 66:76.

М. Абызовым, Ю. Кочневым, А. Гапошиным, нэмыхкхэм хъагъэм югуор радээ, тагъэгүшо, 75:75. Зэукиэгъур аухынумкэ такыкыи 4-м нахьыбэ къэнагъ. «Тамбовы» икапитанэу И. Гав-

риловым зэкэлъикуо гъогогуи 2 хъагъэм югуор радээ, къэнагъэр 1.35-рэ, пчыагъэр 77:87...

Пресс-зэIукIэр

— Гуэтыныгъэ ахэлъигъ, аутиешшакхэм зэдьрагъэштэн альэкъигъэп. Клэухым зэнэкьюкхур зыхыщтэр къэлъэгъуагъ, — къитиуагъ «Динамэм» итренер шххыаэу Андрей Синельниковым. — Николай Ереминир ятлонэрэ ешэгъум хэлэжьагъэ, ащ ыльякъо мэузы. Зичээзу эзлигъэхум зафэдгъэхъазырышт.

«Динамэр» Чебоксары гъогогуитло щешшэйт, ащ ыуж Иркутскэ икомандэ Мыекъуапэ тышыукиэшт.

Сурэтшыр Мыекъуапэрэ Тамбовэр якомандэхэм язэлъиэгъу къышытетхыгъ.

Нэклюбъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛН Нурубий.

**Зэхэшагъэр
ыкИ къыдэзы-
гъэкIырэр:**

Адыгэ Республикаем ляяпкэ Иофхэмкэ, ИкIыб къэралхэм ачы-
псэурэ тильэпкэ-
гъухэм адярье зэпхы-
ныгъэхэмкэ ыкИ
къэбар жуугъэм
иамалхэмкэ и Комитет
Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

**Редакциер зыдэ-
шыIэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм къахырэр А4-кIэ заджэхэр тхъапхэу зипчыагъэкIэ 5-м емыххэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлжээ, шрифтыр 12-м нахь цыкIунэу щытэп. Мы шаххэхэм адимиштэрэ тхъгъэхэр редакцием зэкIегъэжохых.

E-mail: adygoevoice@mail.ru

Зышаушихыжтыгъэр:
Урсыые Федерацием хэутийн Иофхэмкэ, тел-
радиокхэтийн-
хэмкэ ыкИ зэлты-
Иэсэйкэ амалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпэ гъэроры-
шашы, зэраушыхыжтыгъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутийн
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**ЗэкIэмкИ
пчыагъэр
4876**
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 437

Хэутийн узчи-
кIэтхэнэу щыт уаххэр
Сыххатыр
18.00
Зышыхаутийн
уаххэр
Сыххатыр
18.00

Редактор
шххыаэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шххыаэр
игуадзэр
Мэцлэкъо
С. А.

Пшьэдэжыж
зыхырэ секретарыр
ЖакIэмкъо
А. З.